

4. Nazarov Behzod Baxtiyarovich. (2024). LEARNERS' MOTIVATION AND ATTITUDE TOWARDS ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE. Kokand University Research Base, 205–210. Retrieved from <https://scholar.kokanduni.uz/index.php/rb/article/view/312>
5. Nazarov Behzod Baxtiyarovich. (2024). POSSIBILITIES OF USING INTERNET IN TEACHING ENGLISH LANGUAGE. Kokand University Research Base, 211–216. Retrieved from <https://scholar.kokanduni.uz/index.php/rb/article/view/313>
6. Nazarov Bekhzod Bakhtiyarovich. (2023). THE USE OF MODERN TECHNOLOGIES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGE SPEAKING IN HIGH SCHOOL. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 1(1), 971–974. <https://doi.org/10.54613/ku.v1i1.476>
7. Nazarov, B. (2024). LINGVOCOGNITIVE AND LINGUOCULTURAL STUDY OF MEASUREMENT UNITS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 13, 292–294. <https://doi.org/10.54613/ku.v13i.1080>
8. Nazarov, B. (2024). MEASUREMENT UNITS IN THE ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES: LINGUOCOGNITIVE AND LINGUOCULTURAL INVESTIGATION. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 13, 306–308. <https://doi.org/10.54613/ku.v13i.1085>
9. Nazarov, Bekhzod Bakhtiyarovich (2022). LINGUOCULTURAL STUDY OF ANTONYMS USED IN LITERARY TEXT. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2 (6), 1115-1119.
10. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОЯЗЫЧНОМУ ГОВОРЕНИЮ В СТАРШЕЙ ШКОЛЕ
 Назаров Бехзод Бахтиярович. (2023). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОЯЗЫЧНОМУ ГОВОРЕНИЮ В СТАРШЕЙ ШКОЛЕ. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 1(1), 978–981. <https://doi.org/10.54613/ku.v1i1.478>

RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI TURIZMGA JORIY ETILISHINI AHAMIYATI.

Xudayberdiev Muzaffarjon Mukumjonovich

"Andijon qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar" instituti,
 "Qishloq xo'jaligi xuquqi va agroturizm" kafedrası **assistenti**

E-mail: muzaffar17071974@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada turizmni raqamlashtirish natijasida qanaqa yutuqlarga erishish mumkinligi haqida fikrlar berilgan. Kelajakdagi turizm bo'yicha raqamli texnologiyalar qo'llanib qanday shakllanishi bo'yicha ko'rsatmalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Raqamlashtirish, Sun'iy intellekt(AI), blokcheyn, virtual reallik(VR), turizm, turistlar oqimi.

Kirish: So'z boyligimizda oxirgi paytlarda "Raqamlashtirish", "Raqamli texnologiyalar" kabi so'zlardan ko'p foydalana boshladik. Raqamlashtirish o'zi nima? - degan savolga esa ko'pchiligimiz to'la bo'lmagan tasavvurimizdagi tushunchalar bilan javob qaytaramiz. Keling "Turizmga raqamlashtirishni joriy etish to'g'risida"gi ma'lumotni berishdan avval, Sizlarga Raqamlashtirishga ta'rifni keltirib o'tamiz. Raqamlashtirish – bu ma'lumotlarni raqamli shaklga o'tkazish jarayoni. Ya'ni, axborotni (hujjatlar, tasvirlar, ovoz, video va boshqalar) raqamli formatga aylantirib, kompyuterlarda yoki raqamli qurilmalarda saqlash va qayta ishlash imkoniyatini yaratadi.

Hozirgi kunda raqamli texnologiyalar jamiyatning turli sohalarida faol qo'llanilmoqda. Turizm sohasi ham bu jarayondan mustasno emas. Raqamli texnologiyalarning turizmga joriy etilishi bu sohaning rivojlanishi, xizmatlarning samaradorligini oshirish va turistlar uchun qulayliklar yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli texnologiyalarning turizmga ta'siri.

Onlayn bron qilish va to'lov tizimlari.

Raqamli texnologiyalarning muhim jihatlardan biri – onlayn bron qilish va to'lov tizimlari. Turistlar mehmonxonalar, aviabiletlar, ekskursiyalar va transport xizmatlarini internet orqali

oson va tez bron qilish imkoniga ega bo'lmoqda. Bu esa vaqtni tejash va xizmatlardan foydalanishni yengillashtiradi.

Virtual va kengaytirilgan reallik.

Virtual va kengaytirilgan reallik (VR va AR) texnologiyalari turistlarga sayohat qilishdan avval manzil haqida to'liq ma'lumot olish imkonini beradi. Masalan, VR ko'zoynaklari orqali tarixiy joylarni virtual tarzda tomosha qilish mumkin. Bu texnologiyalar turistlar uchun yangi tajribalar taqdim etadi va sayyohlik salohiyatini oshiradi.

Smartfon dasturlari va raqamli yo'l ko'rsatkichlar.

Turistlar uchun maxsus mobil ilovalar va raqamli xaritalar ishlab chiqilgan bo'lib, ular orqali manzillarga bog'liq barcha ma'lumotlar, marshrutlar va diqqatga sazovor joylar haqida ma'lumot olish mumkin. GPS tizimi bilan bog'liq bu ilovalar turistlarga mustaqil sayohat qilish imkonini beradi.

Blokcheyn va xavfsizlik.

Blokcheyn texnologiyasi turistik kompaniyalar va mijozlar o'rtasidagi ishonchni mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu tizim orqali bron qilish jarayonidagi soxtaliklarning oldi olinadi, ma'lumotlar xavfsizligi ta'minlanadi hamda shaffoflik yuksaladi.

Sun'iy intellekt va personalizatsiya.

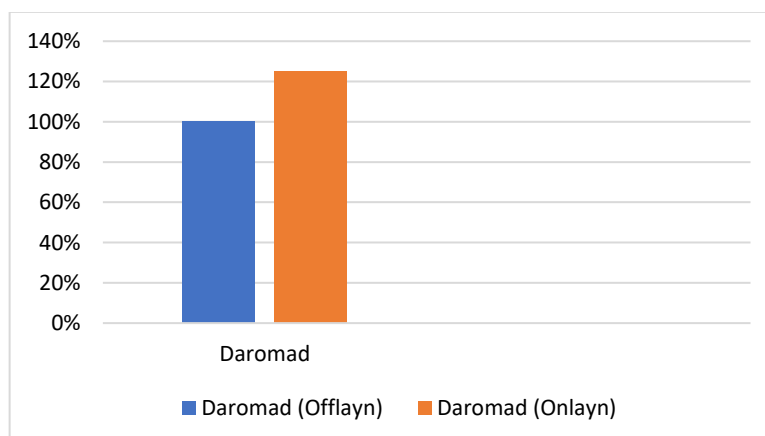
Kelajakda Turizm sohasida sun'iy intellekt (AI) asosidagi xizmatlar orqali turistlar uchun shaxsiy tavsiyalar taklif qilinadi. Nafaqat kelajakda hozirgi kunda ushbu takliflar ChatGPT kabi platformalarda allaqachon shu kabi berilmoqda. Masalan, AI tizimlari foydalanuvchining qiziqishlariga qarab mehmonxonalar, restoranlar va diqqatga sazovor joylar haqida takliflar beradi.

Turizm sohasining iqtisodiy samaradorligi.

Eng avvalo yurtimizda xam yangi turizmga oid bino va inshootlar quriladi. Turizm ob'ektlari orqali zamonaviy mehmonxona, restoran va kafelar ko'payadi. Yangi ish o'rinlari yaratiladi. Raqamli texnologiyalarning joriy etilishi turizm sohasining iqtisodiy ko'rsatkichlariga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Quyida ayrim iqtisodiy ko'rsatkichlar keltirilgan:

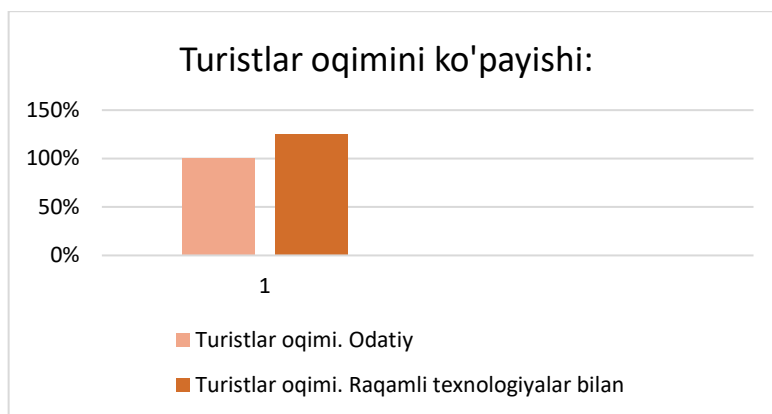
- **Daromadning oshishi:** onlayn bron qilish va reklama platformalari orqali mehmonxonalar va transport kompaniyalari daromadini 20-30%ga oshirishi mumkin. (Diagramma№1)

Diagramma№1

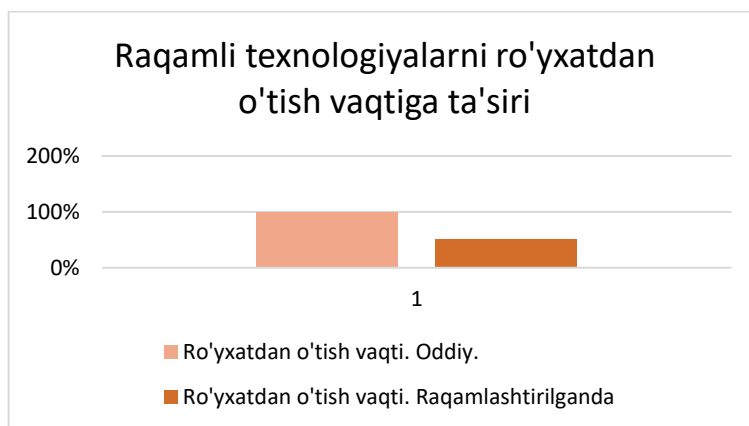
- **Turistlar oqimining ko'payishi:** raqamli yo'l ko'rsatkichlar va AR/VR tajribalari sayohatchilar sonini 15-25%ga oshiradi. (Diagramma№2)

Diagramma№2

- **Xizmat ko'rsatish tezligi va samaradorligi:** raqamli texnologiyalar mehmonxonalarda ro'yxatdan o'tish vaqtlarini 50%ga qisqartiradi (*Diagramma№3*) va xizmatlarning tezkor bajarilishini ta'minlaydi.

Diagramma№3

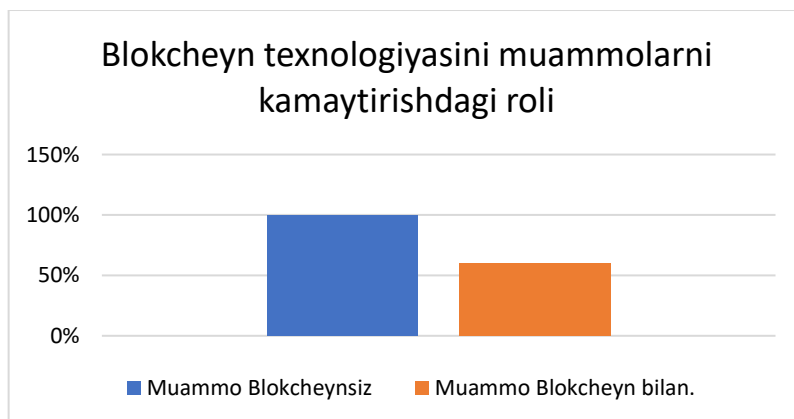

- **Xavfsizlik va shaffoflik:** blokcheyn texnologiyasi bilan ishonchli bron qilish imkoniyati sayyohlar uchun muammolarni 40%ga kamaytiradi.

Quyidagi diagrammada (*Diagramma№4*) blokcheyn texnologiyasining sayyohlar uchun muammolarni kamaytirishdagi ta'siri tasvirlanadi:

- **Muammolar darajasi blokcheynsiz** – 100%
- **Muammolar darajasi blokcheyn bilan** – 60%
- Ya'ni, blokcheyn texnologiyasi muammolarni **40%ga kamaytiradi**.

Diagramma№4

Ko'k ustun blokcheynsiz muammolar darajasini (100%), qizil esa blokcheyn bilan (60%) ko'rsatadi. Blokcheyn muammolarni 40%ga kamaytirishi aniq ko'rinmoqda.

Xulosa: Xulosa qilib shuni ta'kidlash mumkinki, Turizmni raqamlashtirish zamonaviy texnologiyalarni sayohat sanoatiga integratsiya qilish orqali samaradorlikni oshirish, turistlarga qulaylik yaratish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish imkonini beradi. Raqamli echimlar yordamida onlayn bron qilish tizimlari, virtual sayohatlar, mobil ilovalar, sun'iy intellektli yo'riqnoma xizmatlari va blokcheyn orqali to'lov tizimlari rivojlanmoqda. Ushbu jarayon nafaqat turistlar uchun tajribani yaxshilaydi, balki mahalliy tadbirkorlar va davlat tashkilotlari uchun ham yangi imkoniyatlar yaratadi.

Takliflar: *Elektron platformalarni rivojlantirish: Milliy va mintaqaviy darajada onlayn turistik platformalarni yaratish, ularga interaktiv xaritalar va sun'iy intellektga asoslangan yo'riqnoma xizmatlarini qo'shish.*

1. **Mobil ilovalarni kengaytirish:** Turistlarga mahalliy diqqatga sazovor joylar, transport, restoranlar va mehmonxonalar haqida aniq ma'lumot beruvchi ilovalarni rivojlantirish.
2. **Blokcheyn va kriptovalyutalar orqali to'lov tizimlarini joriy etish:** Xavfsiz va tezkor to'lovlarni ta'minlash uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalanish.
3. **Virtual va kengaytirilgan reallik (VR/AR) texnologiyalaridan foydalanish:** Sayohat oldidan turistik obyektlarning virtual turlarini taqdim etish.
4. **Ijtimoiy tarmoqlar va sun'iy intellektdan foydalangan holda marketing strategiyalarini takomillashtirish:** Turizm xizmatlarini ilgari surish uchun raqamli reklama va shaxsiylashtirilgan takliflar yaratish.
5. **Big Data va tahliliy tizimlardan foydalanish:** Turistlarning xatti-harakatlarini tahlil qilish va xizmatlarni shunga mos ravishda optimallashtirish.
6. **Elektron vizalar va raqamli hujjatlarni joriy etish:** Chegara va migratsiya jarayonlarini soddalashtirish.
7. **Ekoturizm va barqaror turizmni rivojlantirish uchun IoT va aqlli tizimlardan foydalanish:** Turizm manzillarining ekologik yuklamasini kamaytirish va resurslardan samarali foydalanish.

Ushbu takliflarni amalga oshirish turizmni yanada rivojlantirib, uni raqamli iqtisodiyotning ajralmas qismiga aylantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. **Стамкулова М. У. (2022) ВНЕДРЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ТУРИСТИЧЕСКОМ БИЗНЕСЕ.** Архив научных исследований. Т. 2, № 1.
2. **Мусаева С. (2023) ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ПРИМЕНЕНИЯ УМНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ ТУРИЗМА И ГОСТИНИЧНОГО БИЗНЕСА.** Yashil Iqtisodiyot va Taraqqiyot.
3. **Мустаева Ш. (2023) ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА РАЗВИТИЕ ТУРИСТСКОГО РЫНКА В УЗБЕКИСТАНЕ.** Yashil Iqtisodiyot va Taraqqiyot.
4. **Усманова А. Ф., Хамроева С. А. (2024) РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОВРЕМЕННОМ ДЕЛОВОМ ТУРИЗМЕ.** Journal of Universal Science Research. Т. 2, № 5.
5. **Батурина А. В., Дидковская Я. В. (2021) ПРИМЕНЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ТУРИЗМЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РОССИЙСКОГО И ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА**
6. **Вишневская Е. В. (2019) ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА РАЗВИТИЕ ТУРИСТСКОГО РЫНКА.**
7. **Кулдашев Е., Худайбердиев М. (2020) ЦИФРОВОЕ УПРАВЛЕНИЕ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНЫМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ,** Российский журнал «Universum: экономика и юриспруденция» № 7 (72).

MEHMONDO'STLIK TURIZMINING HUDUDIIY RIVOJLANISHDAGI AHAMIYATI
Abduraimov Sherali No'monjonovich